

Комунальний заклад освіти
«Фінансово-економічний ліцей»
Дніпропетровської міської ради

Мистецтво бути читачем Інформаційна година для учнів 8-9 класів

З досвіду роботи
бібліотекаря КЗО «ФЕЛ»
Марехи В.О.

м. Дніпропетровськ, 2016

Шановні учні, згадайте, будь ласка, яка книга, прочитана вами в дитинстві самостійно, раптом відкрила вам, що читати – це чудово, і це зайняття буде також необхідним для вас, як чистити зуби кожного ранку?

Можливо, в дитинстві кожна людина повинна прочитати дві книги – «Каштанку» Чехова і «Гутаперчевий хлопчик» Григоровича. В них все: доброта, вірність, милосердя. Пам'ятаєте, як важко було читати самому? Ох, як важко!

Чи знаєте ви, що таке „**читацький талант**”? Видатний німецький поет Гете вже після того, як написав свої найкращі твори, зізнався: „Добрі люди й не здогадуються, яких трудів і часу потрібно для того, щоб навчитися читати. Я сам на це витратив 80 років і все не можу сказати, що цілком досяг мети”. І стає очевидно: читання буває різним.

Читання – це найвище мистецтво, вчитися йому потрібно все життя. Читаючи, людина зостається віч-на-віч з книгою. Йде внутрішній діалог між людиною і книгою. Діалог, що потребує роботи ума і серця. Він дає людині незабутні враження і знання.

Багато з вас замість читання дивляться телевизор. Та же й виправдовуються, якщо книги екранізують, то яка ж різниця – подивитися чи прочитати. А різниця-то велика. Телевізор і кіно не можуть замінити книги, тому що вони дають більш поверхові враження. Психологи це пояснюють тим, що зображене на екрані сприймається у готовому виді, а прочитане потребує уяви.

Процес читання вимагає високої розумової активності. Читання уривками або лежачі на дивані мало що дає людині.

То що ж таке „**читання всерйоз**”?

Якось учень 6 класу вирішив підрахувати, скільки книг може встигнути прочитати за все життя. Він і щоденну норму читання встановив собі немало – по одній книзі щодня. Арифметичні підрахунки приголомшили хлопчика: число, яке виходило, було невеликим (близько 27000), а кількість книг в бібліотеках – астрономічна. Як же бути?

Читати, читати та ще раз читати! Як справжній музикант повинен кожен день грати на своєму інструменті, щоб тренувати слух і руки, так і справжній читач повинен щоденно читати. Є такий девіз у письменників і журналістів: „Жодного дня без рядка!”. Девіз дійсного читача повинен бути таким: „День без книги – загублений день!”.

Так скільки ж за своє життя людина може прочитати книг? Як ви вважаєте? Соціологи називають цифру від 8 до 10 тисяч. Але є люди, що встигають прочитати значно більше. Наприклад, росіянин Рубакін, якого прозвали „лоцманом книжкового моря”, зумів прочитати за своє життя близько 100 тисяч книг.

Радянський академік, один з організаторів освоєння Північного морського шляху, Отто Юлійович Шмідт, склав список книг, які потрібно встигнути прочитати, і злякався: для цього треба було прожити два життя по 75 років. Прийшлося цей список на третину скоротити, а потім настирливо читати все, що запланував. І свою програму Шмідт виконав.

Звичайна людина може прочитати не так багато книг. Тому читання повинно бути вибіркоким, строго продуманим. Читання по принципу „що під руку попадеться” не годиться.

Вибір книг для читання, безперечно, залежить від художнього смаку, життєвого досвіду, духовної зрілості, професійних інтересів читача. Та є твори, обов'язкові для прочитання, бо без знання світової літератури не можна стати освіченою людиною. Професор Йельського і Нью-Йоркського університетів Гарольд Блум у своїй науковій праці «Західний канон» (канон – це основне правило, обов'язкове, норма) наводить список із 3000 творів 850 авторів, що заслуговують на увагу кожної освіченої людини. Це програма на все життя, та її подужає не кожен. Але 26 письменників, на думку професора, повинен знати кожен американець. Серед них Шекспір, Толстой, Мольєр, Данте, Сервантес та інші автори. А якщо і це важко подужати, то *minimum minimum* – це Шекспір і Біблія.

Нещодавно в Данії на міжнародному симпозіумі з культурної політики складено загальноєвропейський канон. Він складається з творів 10 письменників, на основі яких має формуватися особистість європейця. Це – Шекспір, Достоєвський, Гете, Ібсен, Данте, Кафка, Сервантес, Томас Манн, Джойс, Гомер, а також національні письменники кожної країни окремо.

Кого з українських письменників ви назвали б?

Живуть, працюють люди і вмирають,
Пройшовши по землі короткий шлях,
Як заповіт живим лишають
Свій досвід, біль і радість у книжках.
Нехай усе міняється на світі
Та поки в небі процвітає блакить,
Гомер, Шекспір, Шевченко будуть жити,
Зірками людям у житті світить.

Золотим книжковим фондом є вся „Бібліотека світової літератури для дітей” від першого до останнього тому.

Є такі книги, які треба перечитувати все життя. Наприклад, не можна не захоплюватися такими творами, як „Війна та мир”, „Тихий Дон ” та не перечитувати їх. Серед цих книг – «Одиссея», «Слово про похід Ігорев», «Робінзон Крузо», «Мандрі Гуллівера», казки Андерсена, братів Грімм, «Песнь про Гайавата», «Ромео і Джульєтта», «Тіль Уленшпігель», «Дон Кіхот», «Євгеній Онєгін»...

На превеликий жаль, зараз учні стали менш читати твори класичної літератури. З'явився у соціологів і такий термін як „криза читання”.

Угорські вчені-психологи, соціологи, педагоги, бібліотекарі, робітники книготоргівлі дійшли висновка, що існують 14 типів читачів. Зупинимося на 4 основних, найбільш поширених серед школярів, типах.

Перший – це читачі з різносторонніми читацькими інтересами, у яких є чітко виражений переважний інтерес до книг визначеної галузі знань. Наприклад, в читацькому формулярі учня записані назви книг самої різної тематики. Та все ж, вивчивши список прочитаних книг, можна визначити, що учень найбільш цікавиться технікою. Сама ця галузь знань приваблює його найбільше. Є серед вас такі читачі?

У другого типу читачів теж різносторонні інтереси, але немає інтересу до визначеної галузі знань. Наприклад, учень прочитав більш 100 книг. Серед них – книги з фізики, історії, мистецтва, про мандри. Важко сказати, книгам якої тематики цей читач віддає перевагу.

Третій тип – читачі з обмеженими читацькими інтересами, але вони мають інтерес до визначеної області знань. Наприклад, є учні, які цікавляться тільки книгами про тваринний світ. В їхніх карточках не знайдеш творів художньої чи мемуарної літератури.

Четвертий тип читачів не має переважного інтересу. Кожна книга вважається однаково цікавою. На запитання «яка книга більш сподобалась», утрудняються відповісти.

Давайте поміркуємо, а ви до якого типу себе віднесете?

Спеціалісти вважають, що найбільш поширені перший і третій типи читачів-учнів. Ідеальний тип читачів – перший.

То як ви читаєте? Деякі з вас, бажаючи скоріше визначити долю героя та розвиток події, тільки «пробігають» книгу очима. Вони пропускають цілі абзаци, сторінки, щоб скоріше дістатися «найбільш цікавого», розв'язання сюжету. Ця звичка пагубна – вона не дає можливості повною мірою зрозуміти й оцінити художні якості твору. Сюжет будь-якої найбільшої книги можна висловити всього на декілька сторінках. Але художній твір нічого спільного з таким переказом не буде мати.

За звичкою «пробігати» книги йде звичка «ковтати» їх. Деякі учні з гордістю кажуть, що легко читають щодня книгу у 200-300 сторінок. При такому темпі не може бути й мови про глибоке, повноцінне читання.

Неможливо не сказати про таку негативну рису, як читання «запоєм». Дехто з вас тижнями, а то й місяцями не бере книгу в руки. Зате, коли почне читати книгу, неможливо відірвати від неї. В такому разі учні не вчаться читати і розуміти книги, а зовсім навпаки. При такому поверховому читанні,

на думку психологів, погіршується пам'ять. І, звичайно, не виконуються домашні завдання, падає рейтинг з навчання.

Є ще така дуже поширена звичка у школярів, особливо середнього віку, кидати хоч би й цікаву книгу, не прочитавши до кінця. Дехто, прочитавши 15-20 сторінок, кидає одну книгу і бере в бібліотеці іншу. Та й з новою книгою поводитьься так само.

У російського поета Костянтина Ваншенкіна є вірш «Читання»:

Один із спеціалістів в області логіки, С.І. Поварнін, склав «заповіді читача». Основні з них такі:

1. Не читай всі книги однаково. Засіб читання повинен відповідати меті читання.

2. Пам'ятай, що читання – одна з самих важливих, потрібних, серйозних робіт, не «між іншим», не «нічогонероблення».

3. Неослабно борись з лінощами мислення і уявлення: це найзліші вороги читання.

4. Добивайся, щоб добре все зрозумів у книзі.

5. Коли читаєш, конспектуй, роби нотатки, витяги.

6. Повертайся до прочитаного раніше.

7. Критичні статті читай після того, як прочитаєш книгу.

Треба взяти собі за правило вести облік прочитаних і переглянутих книг. Зошит, в якому ви збираєтесь робити записи про прочитані книги, повинен бути обсягом не менш ніж 100 сторінок, з цупкого паперу, обов'язково у палітурці, тому що користуватися нею ви будете тривалий час. Прочитавши книгу, зробіть в зошиті запис: прізвище та ініціали автора книги, назва книги, місце і рік видання, стислий виклад змісту. Важливо написати дату, коли був зроблений запис. Тоді буде видно, у якому році ви прочитали цю книгу.

У другому зошиті можна робити записи про книги, які ви намітили прочитати. Це ваша програма читання. В зошиті записуєте так само прізвище автора, назву книги, вихідні дані (місце видання і рік) та, якщо книга бібліотечна, її шифр.

Можна завести зошит для запису незрозумілих слів, термінів. Звертайтеся до словника, щоб з'ясувати суть окремих слів. Для того, щоб краще запам'ятати, корисно записувати в зошит ці слова з їхнім значенням.

Сьогодні примушує всіх читати дуже багато. Виникає необхідність читати швидше. Оволодіти навичками швидкісного читання може кожен з вас.

Читання книжкового тексту – зовсім особливий вид діяльності, який відноситься до одного з оптимальних засобів формування Людини в людині. Кого ця тема зацікавила, прошу до бібліотеки.